

DEBATTARTIKEL 2026-03-03

Djurförsöken inom läkemedelsbranschen måste fasas ut

Varje år används hundratusentals djur i försök i Sverige, samtidigt visar studier att endast cirka tio procent av de läkemedel som fungerar på djur är användbara på människor. Det skriver Åsa Hagelstedt och Emma Brunberg, Djurskyddet Sverige.

Sverige har länge profilerat sig som ett land med starkt djurskydd och hög forskningsnivå, men när det gäller att fasa ut djurförsök har vi tappat mark. Internationellt höjs ambitionerna: USA investerar stort i djurfria metoder, Storbritannien har nyligen lanserat en färdplan för utfasning och EU:s färdplan för djurfria säkerhetstester är på väg, Det handlar inte bara om etik men också om framtidens medicinska genombrott och svensk konkurrenskraft.

Djur lider trots begränsad nytta för människor

Djur är kännande varelser. I laboratorier präglas deras vardag ofta av oro och återkommande fysiskt lidande. Många djur saknar också möjlighet att utföra de mest grundläggande av sina naturliga beteenden, i strid mot djurskyddslagen. Råttor hålls i burar utan möjlighet att stå på bakbenen, möss kan inte gräva gångar och nattaktiva djur väcks ofta när de egentligen ska sova; behov som är absolut nödvändiga för en acceptabel djurvälstånd.

Djurförsök är även en osäker metod för att utveckla medicin för människor. [Studier visar](#) att endast cirka tio procent av de läkemedelssubstanser som fungerar på djur är användbara på människor. Djurfria metoder, som avancerade datormodeller och cellmodeller, har potential att vara mer träffsäkra och relevanta för människor samt mindre kostsamma. Att inte investera i djurfria metoder är både ineffektivt samt etiskt och ekonomiskt oförsvarbart.

EU:s djurförsöksdirektiv kräver att djurförsök ersätts så snart det är vetenskapligt möjligt. Trots det saknas i Sverige både tydliga mål och finansiering. [Sveriges 3R-center](#) hade fram till 2023 en årlig budget på 15 miljoner kronor för att driva arbetet med att ersätta, minska och förfinas djurförsök. I regleringsbrevet för 2026 saknas nu helt öronmärkta medel för djurfria alternativ, trots att Jordbruksverket fortfarande har 3R-uppdrag. Utan ett fullt fungerande 3R-center riskerar projekt, samarbeten och Sveriges position i den europeiska debatten att försvagas.

Ersätt djurförsök med djurfria metoder

Djurskyddet Sverige uppmanar därför politiken att vända denna trend genom att:

- anta en nationell handlingsplan för utfasning. Ta fram och sjösätt en strategi för hur det ska bli vetenskapligt möjligt att ersätta djurförsök med likvärdiga djurfria metoder.
- återföra finansiering till 3R-centret. För att främja och samordna arbetet med 3R nationellt och internationellt behövs en långsiktig finansiering av 3R-centret med 20 miljoner årligen.
- utreda de djurförsöksetiska nämnderna. I dag uppfyller nämnderna inte lagkravet att pröva om nyttan med ett djurförsök överväger djurens lidande och om försöket följer 3R-principen – utred hur det kan säkerställas.

Visa att Sverige värdesätter djurskydd

[Inför valet 2022](#) sade fem av riksdagens partier att de ville ta fram en nationell handlingsplan för att fasa ut djurförsök. Vad kommer partierna göra efter valet 2026 för att påskynda ersättningen av djurförsök?

Sverige behöver nu visa handlingskraft och ambition inom både djurvälstånd och forskningspolitik. På så sätt kan Sverige bibehålla sin stolta hållning inom både djurskydd och forskning och vara en aktiv kraft i EU:s arbete för att ersätta djurförsök så snart vi gör det möjligt.

Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige

Emma Brunberg, agronomie doktor i husdjursvetenskap, sakkunnig Djurskyddet Sverige